

NOTULEN

Vergadering:	Raad, nr. 4
Datum en tijd:	21 mei 2026, 10:15-12:0021 mei 2026 uur
Plaats:	Ser- gebouw te Den Haag
Aanwezig:	Putters (Voorzitter), Hasekamp, Van Eijck, Houweling, Starink, Wuite, Dijkhuizen, Maas, Çelik, Gerbrandy, Laagland, Koopmans, Van der Wal, Vonhof, Maathuis, Vuik, El Mokaddem, Van Breugel, Westerlaken, Hoogstraaten, Henrar, Van de Riet, Helder, Van de Geer, Veldhuizen, Kooiman, Van den Heuvel, Noten, Van Holstein, Boelens, Fey, De Boer, Van der Velden
Secretariaat:	Van Berckel, Van Selm, Van Steveninck

De openbare Raadsvergadering is ook altijd te volgen via een livestream en nadien ook terug te zien via deze link: <https://www.youtube.com/watch?v=F2q2gd26RSY&t=1s>

1. Opening en mededelingen

De voorzitter opent de vergadering en staat stil bij het begin van een nieuwe raadsperiode. Hij merkt op dat dit een bijzonder moment is binnen de Raad, omdat er enerzijds afscheid wordt genomen van vertrekkende leden en anderzijds nieuwe leden hun intrede doen.

In dat kader spreekt hij een speciaal welkom uit aan de nieuwe leden van de Raad. De voorzitter benadrukt dat Nederland voor grote maatschappelijke en economische uitdagingen staat en dat samenwerking tussen sociale partners daarom van groot belang blijft. Hij spreekt de hoop uit dat de nieuwe samenstelling van de Raad zal bijdragen aan een constructieve samenwerking de komende periode.

In memoriam Henk Muller

Aan het begin van de vergadering staat de voorzitter stil bij het overlijden van Henk Muller. Henk Muller was een zeer betrokken vertegenwoordiger van de Nederlandse vakbeweging en iemand die gedurende tientallen jaren een belangrijke rol heeft gespeeld binnen zowel de FNV als de instituties van de polder, waaronder de SER en de Stichting van de Arbeid.

Vanaf zijn toetreding tot het FNV-federatiebestuur in 1977 was de heer Muller nauw betrokken bij de opbouw van de jonge federatie en bij de ontwikkeling van belangrijke onderdelen van de Nederlandse verzorgingsstaat. Daarbij noemt de voorzitter expliciet de sociale zekerheid, gezondheidszorg, arbeidswetgeving en het pensioenbeleid.

Binnen de SER, de Stichting van de Arbeid en tal van maatschappelijke organisaties bracht de heer Muller zijn kennis, analytisch vermogen en verbindende kracht in. Hij stond bekend als een bestuurder met historisch besef en een sterke overtuiging dat maatschappelijke vooruitgang alleen mogelijk is door samenwerking en solidariteit.

Daarnaast werd de heer Muller ook persoonlijk gewaardeerd. Een aimabele man, met respect voor ieders mening. Ook na zijn actieve loopbaan bleef de heer Muller zich inzetten voor de geschiedenis en betekenis van de vakbeweging, onder andere via de Stichting Vrienden van de Historie van de Vakbeweging. De voorzitter spreekt namens de Raad zijn medeleven uit aan de familie, vrienden en oud-collega's van Henk Muller.

Dankwoord aan interim-bestuur FNV

Vervolgens staat de voorzitter stil bij de bestuurswisselingen binnen de FNV. De Raad heeft niet eerder afscheid kunnen nemen van het interim-bestuur van de FNV. Dat gebeurde wel in het dagelijks bestuur van de SER en ook op de afscheidsreceptie van de FNV.

De voorzitter spreekt waardering uit voor de wijze waarop het interim-bestuur verantwoordelijkheid heeft genomen in een turbulente periode voor de vakbond. Volgens hem heeft dat niet alleen bijgedragen aan de continuïteit van de FNV zelf, maar ook aan het functioneren van de SER en het overleg tussen sociale partners.

Dick Koerselman en Roos Vermeij zijn eerder al bedankt in het dagelijks bestuur van de SER. Ook Leo Hartveld en Willem Noordman zijn schriftelijk bedankt voor hun inzet en ontvingen een afscheidsbeeldje. Jacqie van Stigt gaat door binnen het bestuur en zorgt daarmee voor continuïteit. De SER kijkt uit naar de samenwerking met het nieuwe bestuur van de FNV.

Afscheid Jacco Vonhof

Jacco Vonhof neemt afscheid als voorzitter van MKB-Nederland en als lid van het dagelijks bestuur van de SER.

De voorzitter spreekt zijn waardering uit voor de bijdrage van Vonhof aan het werk van de SER en aan de polder in bredere zin. Vonhof bracht jarenlang de stem van ondernemers nadrukkelijk aan tafel. Daarbij ging het niet alleen om abstracte economische dossiers, maar juist om de dagelijkse realiteit van ondernemers: mensen die personeel in dienst hebben, investeren, risico nemen en willen weten of zij ook morgen nog vooruit kunnen.

Vonhof vroeg aandacht voor de gevolgen van regeldruk, arbeidsmarktkrapte, personeelstekorten, loondoorbetaling bij ziekte, financieringsvraagstukken, netcongestie, verduurzaming en onzekerheid rondom overheidsbeleid.

De voorzitter herinnert zich nog een congres van MKB-Nederland waarin hij vertelde over zijn broer, die als ondernemer een ernstig incident meemaakte met een vrachtschip waarop letterlijk een container op de stuurhut terechtkwam. Dat verhaal maakte duidelijk hoe groot de impact van onverwachte gebeurtenissen kan zijn op ondernemers en hun gezinnen.

Vonhof heeft tijdens de coronacrisis, een ingewikkelde tijd met grote onzekerheid voor werkgevers en werknemers, zich stevig ingezet voor steunmaatregelen die niet alleen ruimhartig waren, maar ook uitvoerbaar en passend bij de realiteit van ondernemers.

Daarnaast verwijst de voorzitter naar recente uitspraken van Vonhof over het belang van de polder in een periode van politieke instabiliteit en een minderheidskabinet. Vonhof benadrukte steeds dat sociale partners elkaar moeten blijven vasthouden en gezamenlijk verantwoordelijkheid moeten nemen.

Vonhof wordt gefeliciteerd met zijn nieuwe functie als voorzitter van DeltaLinqs vanaf september 2026. Een functie die goed bij hem past vanwege de combinatie van

ondernemerschap, infrastructuur, verduurzaming en publiek-private samenwerking. Namens de SER bedankt de voorzitter Vonhof voor zijn inzet, scherpe bijdragen en loyaliteit.

Reactie Jacco Vonhof

Vonhof bedankt de voorzitter voor de warme woorden en merkt op dat afscheid nemen na acht jaar erbij hoort, maar dat het afscheid daardoor niet minder bijzonder is.

Vonhof kijkt terug op een periode waarin volgens hem veel crises voorbij zijn gekomen. Daarbij grapt hij dat tijdens het dagelijks bestuur bijna alle crises van de afgelopen jaren werden opgesomd en dat hij zich even afvroeg of er soms een causaal verband bestond tussen zijn aanwezigheid en al die crises. Hij is trots dat hij onderdeel heeft mogen zijn van de polder.

Volgens Vonhof heeft hij in de afgelopen jaren geleerd dat de polder uiteindelijk draait om mensen die met elkaar in gesprek blijven. Hij benadrukt dat niemand in deze zaal precies weet hoe alles werkt, maar dat de kracht juist zit in het gezamenlijke gesprek. Men hoeft het inhoudelijk niet met elkaar eens hoeft te zijn, zolang men maar gezamenlijk probeert stappen vooruit te zetten.

Verder spreekt Vonhof over de huidige maatschappelijke en politieke situatie. Volgens hem leven we in ingewikkelde tijden waarin ontwikkelingen buiten Nederland plaatsvinden en nauwelijks beïnvloedbaar zijn. Juist daarom vindt hij dat sociale partners zich moeten richten op de onderwerpen waarop Nederland wél invloed heeft. Daarbij noemt hij vereenvoudiging van regels, de arbeidsmarkt, innovatie, economie en het verdienvermogen van Nederland. Hij spreekt expliciet de wens uit dat de polder een bijdrage levert aan rust en stabiliteit in Nederland en dat sociale partners gezamenlijk proberen een breed gedragen akkoord mogelijk te maken.

Vonhof sluit af met de oproep om gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor de toekomst van het land.

2. Verslag 19 maart 2026 (R-3148)

De voorzitter vraagt vervolgens of er opmerkingen zijn over het verslag van de vergadering van 19 maart 2026. Omdat er geen opmerkingen worden gemaakt, stelt de voorzitter het verslag vast en bedankt hij het secretariaat.

3. Presentatie Algemene Rekenkamer: Verantwoordingsonderzoek en Dashboard Blik op Nederland (R-3149)

De voorzitter heet Pieter Duisenberg, president van de Algemene Rekenkamer, en zijn collega's welkom. Het is waardevol dat de SER direct na Verantwoordingsdag met de Algemene Rekenkamer in gesprek kan gaan over de vraag hoe de overheid doelen stelt, resultaten behaalt en verantwoording aflegt. Hij benadrukt dat deze thema's nauw aansluiten bij de discussies die binnen de SER worden gevoerd over uitvoeringskracht, betrouwbaarheid van beleid en continuïteit van overheidsoptreden.

Presentatie Pieter Duisenberg Algemene Rekenkamer

Pieter Duisenberg begint zijn bijdrage met een toelichting op Verantwoordingsdag. Hij vertelt dat hij bewust probeert meer aandacht te vragen voor dit moment, omdat volgens hem in Nederland veel aandacht uitgaat naar Prinsjesdag en politieke plannen, terwijl de daadwerkelijke resultaten van beleid vaak veel minder aandacht krijgen.

Om dat zichtbaar te maken heeft hij een transparante koffer meegenomen met de rapporten van de Algemene Rekenkamer. Hij vergelijkt de situatie met een verbouwing thuis: volgens hem drinkt niemand champagne op het moment dat alleen de offerte van de aannemer binnenkomt. De champagne gaat pas open wanneer het werk daadwerkelijk klaar is, binnen budget is gebleven en voldoet aan de verwachtingen.

Volgens Duisenberg zou de politiek meer aandacht moeten besteden aan daadwerkelijke prestaties en resultaten. Belangrijkste conclusie: 2025 was een jaar van stilstand. Duisenberg stelt dat 2025 in belangrijke mate een jaar van stilstand is geweest. Volgens hem raken veel langetermijndoelen steeds verder uit zicht. Daarbij noemt hij onder meer: wonen, stikstof, veiligheid, concurrentievermogen, bestaanszekerheid, infrastructuur en klimaatdoelen.

Deze problemen kunnen niet uitsluitend aan het huidige kabinet worden toegeschreven, maar dat er al jarenlang sprake is van uitstel van besluiten en onvoldoende uitvoeringskracht. Volgens Duisenberg kost stilstand Nederland jaarlijks vele miljarden euro's.

Maatschappelijke schade wordt niet zichtbaar in de begrotingen van ministeries. Problemen zoals woningtekorten, netcongestie en het uitblijven van stikstofoplossingen veroorzaken volgens hem enorme maatschappelijke kosten die buiten de traditionele begrotingssystematiek vallen.

Drie centrale oproepen aan kabinet en politiek

Duisenberg formuleert vervolgens drie belangrijke oproepen. Ten eerste; formuleer duidelijke langetermijndoelen. Kabinet en politiek moeten duidelijke en ambitieuze langetermijndoelen vastleggen. Doelen moeten niet alleen richting geven aan beleid, maar ook verbindend werken. Volgens hem kunnen verschillende politieke partijen het vaak eens zijn over het einddoel, ook wanneer zij verschillen van mening over de route ernaartoe. Hij pleit er daarom om doelen vast te leggen die meerdere kabinetsperiodes overstijgen.

Ten tweede pleit Duisenberg voor een slagvaardigere overheid. Er is te veel sprake van verkoking tussen ministeries en organisaties. Hij noemt als voorbeeld de beveiliging van vitale infrastructuur op de Noordzee. Daarbij zijn meerdere ministeries, uitvoeringsorganisaties en private partijen betrokken. Volgens Duisenberg wordt de voortgang daar geremd doordat organisaties discussiëren over bevoegdheden, verantwoordelijkheden en budgetten. Dat leidt ertoe dat belangrijke problemen onvoldoende worden opgelost.

Tot slot pleit Duisenberg voor een andere politieke cultuur. Bestuurders en ambtenaren moeten meer ruimte krijgen om risico's te nemen en grote stappen te zetten. Hij stelt dat de huidige cultuur vaak leidt tot voorzichtigheid, omdat fouten direct politiek worden afgestraft.

Als voorbeeld noemt hij de NOW-regeling tijdens de coronacrisis. Daar werd bewust gekozen voor snelheid en uitvoerbaarheid, terwijl vooraf werd geaccepteerd dat de regeling niet perfect zou zijn. Duisenberg stelt dat dergelijke open gesprekken over risico's vaker nodig zijn.

Dashbord brede welvaart en hoogrisicolijs

Duisenberg presenteert hierna het dashboard van de Algemene Rekenkamer waarin doelen rond brede welvaart worden gevolgd. Het dashboard bevat indicatoren op het gebied van verschillende beleidsterreinen. Volgens Duisenberg zijn deze indicatoren gebaseerd op bestaande wetten, verdragen en beleidsdoelen van opeenvolgende kabinetten. Daarnaast presenteert hij de nieuwe 'hoogrisicolijs' van de Algemene

Rekenkamer. Daarin worden maatschappelijke risico's gekoppeld aan financiële en maatschappelijke gevolgen.

Als voorbeeld noemt hij de stikstofproblematiek, waarvan de maatschappelijke schade volgens de Rekenkamer jaarlijks tussen de tien en vijftien miljard euro bedraagt. Ook bespreekt hij de problemen rond asielopvang en de IND. Volgens Duisenberg bestaan de problemen daar al jarenlang en zijn zij mede veroorzaakt doordat structureel onvoldoende capaciteit is georganiseerd. Verder wijst hij op de risico's rond IT-systemen bij de Belastingdienst en de grote afhankelijkheid van verouderde systemen.

Na de presentatie volgt een uitwisseling tussen de leden van de Raad en Pieter Duisenberg.

Risico's nemen versus rechtmatigheid

Vanuit de Raad komt een vraag over de spanning tussen enerzijds het nemen van risico's en anderzijds het bewaken van rechtmatigheid. Er wordt gevraagd hoe de Algemene Rekenkamer omgaat met situaties waarin risico's bewust worden genomen om maatschappelijke vooruitgang mogelijk te maken.

Duisenberg antwoordt dat dit vraagt om open gesprekken vooraf. Hij verwijst opnieuw naar de NOW-regeling tijdens corona. Daarbij werd volgens hem vooraf expliciet geaccepteerd dat snelheid belangrijker was dan perfectie. De overheid moet vaker bereid zijn om bewust risico's te nemen wanneer maatschappelijke opgaven daarom vragen.

Discussie over cultuurverandering

De voorzitter merkt naar aanleiding hiervan op dat dit waarschijnlijk ook vraagt om een bredere cultuurverandering binnen politiek en bestuur. Er wordt gesproken over de vraag hoe organisaties en bestuurders ruimte kunnen krijgen om risico's te nemen zonder direct politiek of maatschappelijk afgerekend te worden.

Ook wordt besproken hoe de SER zelf omgaat met verschillen van inzicht. Er ontstaat een kort gesprek over de vraag of de SER in adviezen soms explicieter zou moeten benoemen waar partijen het niet over eens zijn.

Kleinere overheid en uitvoeringskracht

Vanuit de Raad wordt gevraagd hoe opeenvolgende kabinetten daadwerkelijk kunnen komen tot een kleinere en effectievere overheid. Duisenberg antwoordt dat bezuinigingen in de praktijk vaak vooral financieel worden verdeeld, zonder dat fundamentele keuzes worden gemaakt over taken en verantwoordelijkheden. Volgens hem leidt dat niet vanzelf tot een kleinere of effectievere overheid. Hij stelt dat echte keuzes noodzakelijk zijn en dat bezuinigingen niet uitsluitend via kaasschaafmethodes kunnen plaatsvinden.

Asiel en migratie

Ook de problematiek rond asielopvang en migratie komt uitgebreid aan bod. Duisenberg vertelt dat de Algemene Rekenkamer jarenlang heeft gevolgd hoe het COA en de IND structureel te weinig capaciteit kregen. Hij noemt een onderzoek waarbij 23 jaar aan begrotingen van het COA zijn onderzocht. Volgens hem moest in 21 van die jaren tussentijds extra geld worden toegevoegd omdat de oorspronkelijke begrotingen onvoldoende waren.

Volgens Duisenberg laat dit zien dat problemen jarenlang vooruit zijn geschoven. Daarnaast bespreekt hij de grote achterstanden bij de IND. Hij noemt dat meer dan 50.000 mensen wachten op een beslissing of vervolg in hun procedure. Dit heeft grote gevolgen voor opvangcapaciteit, integratie en maatschappelijke rust.

Fiscale regelingen

Steven van Eijk vraagt welke rol de SER kan spelen bij hervormingen op fiscaal terrein. Duisenberg antwoordt dat eerdere analyses van het ministerie van Financiën laten zien dat ongeveer 35 miljard euro aan niet-doelmatige fiscale regelingen kan worden aangepakt. Volgens hem vraagt dit om politieke moed en om brede samenwerking.

Hij noemt dat de SER met het traject rond toeslagen en belastingen een belangrijke bijdrage kan leveren aan het creëren van draagvlak voor hervormingen. Volgens Duisenberg is het noodzakelijk om verschillende fiscale regelingen niet afzonderlijk, maar als samenhangend pakket te bekijken.

Vraag over bestuurbaarheid en ambities

Anneke Westerlaken stelt de vraag of Nederland vooral behoefte heeft aan lagere ambities of juist aan beter bestuur. Duisenberg antwoordt dat volgens hem vooral betere sturing, samenwerking en uitvoeringskracht nodig zijn. Maatschappelijke doelen mogen ambitieus blijven, mits de overheid beter georganiseerd raakt om deze doelen daadwerkelijk te realiseren.

De voorzitter bedankt Pieter Duisenberg en zijn collega's voor hun uitgebreide toelichting en de open gedachtewisseling met de Raad. Veel van de besproken onderwerpen raken direct aan het toekomstige werkprogramma van de SER en aan lopende trajecten rond arbeidsmarkt, uitvoeringskracht, fiscaliteit en brede welvaart.

4. Eerste inventarisatie SER Werkagenda 2027-2029 (R-3150)

Eerste bespreking nieuwe werkagenda

De voorzitter geeft aan dat de SER de afgelopen jaren heeft gewerkt met een meerjarige werkagenda om meer samenhang aan te brengen in de werkzaamheden van de Raad en in de verschillende adviestrajecten.

Volgens hem heeft dit geholpen om meer focus aan te brengen in de advisering en beter te kunnen werken aan grotere maatschappelijke thema's. Deze bespreking van de werkagenda 2027-2029 is bedoeld is als eerste verkenning en verdere uitwerking zal later in het jaar plaatsvinden.

Impact en langetermijndenken

De SER wil de komende jaren kijken naar de impact van adviezen en de doorwerking ervan in beleid en uitvoering. Volgens hem moet worden voorkomen dat adviezen alleen leiden tot rapporten zonder verdere opvolging. Daarom wil de SER meer aandacht besteden aan de vraag hoe aanbevelingen daadwerkelijk landen bij kabinet, politiek, uitvoeringsorganisaties en maatschappelijke partijen. Daarnaast benadrukt hij opnieuw het belang van langetermijndenken en brede maatschappelijke doelen. De SER moet blijven nadenken over de vraag welke onderwerpen in de komende jaren prioriteit verdienen.

Participatie van maatschappelijke organisaties

Daarnaast wordt gesproken over de betrokkenheid van maatschappelijke organisaties bij SER-trajecten. De voorzitter noemt verschillende voorbeelden waarbij externe organisaties betrokken zijn geweest bij adviestrajecten, waaronder organisaties op het gebied van mantelzorg, landbouw en arbeidsmigratie. Het blijft belangrijk om partijen van buiten de SER actief bij het werk van de Raad te betrekken, zodat adviezen beter aansluiten bij ontwikkelingen in de praktijk en kunnen rekenen op draagvlak.

Voorbeeld arbeidsmigratie

Als voorbeeld van de werkwijze van de SER bespreekt de voorzitter het adviestraject over arbeidsmigratie. Hij licht toe dat daarbij eerst is gekeken naar bredere maatschappelijke ontwikkelingen en arbeidsmarkttekorten in bepaalde sectoren. Vervolgens is ingezoomd op concrete vraagstukken, zoals de positie van laagbetaalde arbeidsmigranten en hun afhankelijkheidspositie. Volgens de voorzitter laat dit zien hoe de SER vanuit een bredere analyse toewerkt naar concrete aanbevelingen.

Vervolgproces

De leden van de Raad bespreken vervolgens in tafelgesprekken ideeën en prioriteiten voor de SER Werkagenda 2027–2029. De opbrengsten worden betrokken bij de verdere voorbereiding van de werkagenda. Verdere besprekingen vinden plaats in de domeincommissies, het Kroonledenoverleg en het dagelijks bestuur.

5. Rondvraag en sluiting

In de rondvraag biedt Chris van Veldhuizen het meest recente vakblad van Bouw & Infra aan.

De volgende Raadsvergadering is 18 juni en de extra hybride Raadsvergadering van 2 juli gaat door. De voorzitter nodigt iedereen van harte uit voor de lunch en sluit de vergadering.